

KEUZEDEEL VERZORGENDE EN VERPLEEGTECHNISCHE HANDELINGEN

COLOFON

Uitgeverij: Edu'Actief b.v.
0522-235235
info@edu-actief.nl
www.edu-actief.nl

Auteur: Natasja Veenstra / Factor-e
Eindredacteur: Jo-Anne Schaaf

Titel: Verzorgende en verpleegtechnische handelingen

ISBN: 978 90 3724 766 4, maakt deel uit van pakket: 978 90 3724 665 0

© Edu'Actief b.v. 2018

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Edu'Actief, te vinden op www.edu-actief.nl.

INHOUDSOPGAVE

Hoe werk je met een keuzedeel?	5
1. Over dit keuzedeel	7
2. Gezondheidstoestand	11
3. Omgaan met veranderingen	31
4. Verpleegtechnische handelingen 1	45
5. Verpleegtechnische handelingen 2	81
6. Verpleegtechnische handelingen 3	109
7. Verpleegtechnische handelingen 4	137
Theoriebronnen	159
8. Blaaskatheterisatie	160
9. Blaasspoelen	164
10. Een PEG-sonde verzorgen	168
11. Een stoma verzorgen in de dagelijkse praktijk	171
12. Een stoma: waarom?	176
13. Gezondheid	182
14. Gezondheidsrisico's	187
15. Het formuleren en vaststellen van zorgdoelen	192
16. Het vaststellen van wensen, behoeften en zorgproblemen	194
17. Het vaststellen van zorgactiviteiten	198
18. Inbrengen, verzorgen en verwijderen van een maagsonde	201
19. Katheterzorg	205
20. Klaarmaken en toedienen van een intramusculaire injectie	209
21. Klaarmaken en toedienen van een subcutane injectie	214
22. Maagsondes	222
23. Medicijnen per injectie	227
24. Sondevoeding geven	235
25. Suprapubische katheter	239
26. Toedienen van insuline en glucosebepaling	242
27. Toedienen van zuurstof	250
28. Tracheotomie en tracheostoma	264
29. Uitzuigen neus-, mond- en keelholte	270
30. Veilig injecteren	277

HOE WERK JE MET EEN KEUZEDEEL?

In iedere opleiding volg je een aantal keuzedelen. Ze zijn bedoeld om je beter op de arbeidsmarkt voor te bereiden. Je school bepaalt het aanbod waaruit je kunt kiezen en wanneer je zo'n keuzedeel kunt volgen.

Hoelang je aan een keuzedeel werkt, varieert: 240, 480 of 720 studiebelastingsuren (SBU). Die informatie vind je in de inleiding *Over dit keuzedeel*, waarmee elk keuzedeel begint.

Waar en wanneer je aan een keuzedeel werkt, bepaalt je school. Dat kan op school zijn, op je stageadres of thuis. Meestal zal het een mix van deze drie zijn.

Inleiding

Een keuzedeel van Edu'Actief begint met een introductie. Dat kan naast een korte inleiding bijvoorbeeld een filmpje zijn over iemand die binnen zijn werkveld te maken krijgt met de inhoud van dit keuzedeel. Vervolgens vind je vermeld uit welke onderwerpen (leereenheden) het keuzedeel bestaat.

Uitdaging

In elk keuzedeel werk je stap voor stap toe naar een eindopdracht: de uitdaging, waarvoor je de stof van het gehele keuzedeel gebruikt. Het kan bijvoorbeeld gaan om de verzorging van een wijnproeverij met bijpassende hapjes, een compleet ondernemersplan voor een startup, een gevuld zorgdossier waarin je hebt gedocumenteerd welke begeleiding je een cliënt hebt gegeven en wat de resultaten waren, etc. Je werkt in een aantal stappen naar de eindopdracht toe. Elke stap levert per leereenheid ten minste één beroepsproduct op, dat wil zeggen een document, een (video)verslag van een gesprek of een fysiek product zoals je dat ook in de beroepspraktijk maakt. Dat kan bijvoorbeeld een wijnkaart zijn of het financiële hoofdstuk van een ondernemingsplan.

Resultaten

Daarna vind je een beschrijving van de doelen waaraan je gaat werken: een opsomming van de resultaten aan het eind van het keuzedeel.

Beoordeling

Je werkt individueel en soms samen met medestudenten aan je opdrachten. De beoordeling van je werk gebeurt op verschillende manieren en momenten. Het kan zijn dat je een of meer kennistoetsen maakt die mee tellen in de eindbeoordeling. Je zult ook een beoordeling krijgen van de beroepsproducten die je tijdens dit keuzedeel oplevert. En natuurlijk wordt je eindopdracht beoordeeld. Je vindt de beoordelingscriteria telkens kort beschreven in de inleiding *Over dit keuzedeel* op elke leereenheid. Hoe zwaar een onderdeel meetelt, hoor je van je docent.

Oriëntatieopdrachten

Voordat je met de eerste leereenheid van een keuzedeel begint, maak je een aantal opdrachten waarmee je je nader op de stof oriënteert. Zo verken je het terrein van dit keuzedeel.

Bronnen en verwijzingen

In dit keuzedeel vind je verwijzingen naar bronnen. Deze kun je herkennen aan een icoontje. Dit kan een theoriebron zijn, een internetlink of een filmpje. Zo zien de icoontjes eruit:

Internetsite

Theoriebron

Filmpje

De theoriebronnen op alfabetische volgorde vind je na de opdrachten in dit boek. Je kunt de inhoudsopgave gebruiken om de juiste bronnen snel te vinden.

LET OP!

Bronnen worden op verschillende manieren bij de opdrachten aangegeven:

1. bron voor een opdracht.
In dit geval is de theoriebron van toepassing op de daaropvolgende opdrachten.
2. bron in een opdracht.
In dit geval is de theoriebron alleen van toepassing op deze specifieke opdracht. Wordt er in een opdracht geen bron aangegeven, maar heb je wel bepaalde informatie nodig, dan zoek je de informatie in een van de eerder genoemde bronnen binnen deze leereenheid.

De video's, rollenspelen, formulieren, weblinks en bronnen kun je vinden in de digitale leeromgeving. Hier vind je ook de digitale versie van dit keuzedeel.

Ga naar www.edu-actief.nl/licentie.

Volg de stappen om toegang te krijgen tot het digitale lesmateriaal.

Voor het gebruik van de digitale leeromgeving heb je een tablet, computer of mobiele telefoon met internettoegang nodig. Je werkt je opdrachten uit op papier of digitaal.

1. OVER DIT KEUZEDEEL

OVER DIT KEUZEDEEL

Dit keuzedeel is van belang omdat beginnend beroepsbeoefenaren Maatschappelijke Zorg niveau 3, die dit keuzedeel hebben gevolgd, breder kunnen worden ingezet in het werkveld. Zij kunnen door het volgen van het keuzedeel ondersteunende taken combineren met verzorgende en verpleegtechnische handelingen. Hierdoor hebben beginnend beroepsbeoefenaren meer kans op werk bij afdelingen van instellingen waar ondersteunende en verzorgende taken worden gecombineerd.

Het keuzedeel is een verdieping. Het keuzedeel bevat verzorgende en verpleegtechnische handelingen. In het keuzedeel zijn de volgende onderwerpen opgenomen:

Leereenheid 1: Gezondheidstoestand

- gezondheidstoestand in kaart brengen
- observeren en rapporteren
- ervaringsdeskundigheid
- vitale functies
- ziektebeeld uitwerken volgens de verpleegkundige methodiek.

Leereenheid 2: Omgaan met veranderingen

- gezondheid
- kwaliteit van leven
- rouw en verlies
- draagkracht en draaglast
- in kaart brengen van de gezondheid van je cliënt (BPV-opdracht).

Leereenheid 3: Verpleegtechnische handelingen 1

- skills
- lichaamstemperatuur
- medicijnen
- injecteren
- ziektebeeld uitwerken volgens de verpleegkundige methodiek
- verantwoordingsverslag schrijven.

Leereenheid 4: Verpleegtechnische handelingen 2

- skills
- wonden en zwachtelen
- EHBO basis

- ziektebeeld uitwerken volgende de verpleegkundige methodiek
- verantwoordingsverslag schrijven.

Leereenheid 5: Verpleegtechnische handelingen 3

- skills
- monsters verzamelen
- katheteriseren
- stoma verzorging
- ziektebeeld uitwerken volgende de verpleegkundige methodiek
- verantwoordingsverslag schrijven.

Leereenheid 6: Verpleegtechnische handelingen 4

- skills
- sonde en sondevoeding
- zuurstof en tracheastoma
- ziektebeeld uitwerken volgende de verpleegkundige methodiek
- verantwoordingsverslag schrijven.

Hoe werk je met een keuzedeel?

Bekijk het Filmpje Zo Werkt Zorg! over anders werken in Zorg en Welzijn.

Filmpje Zo werkt Zorg!

De lijn tussen de taken van verzorgenden en maatschappelijke verzorgers wordt steeds kleiner. Steeds vaker word je als maatschappelijk hulpverlener gevraagd om een verzorgende of verpleegtechnische handeling uit te voeren. Maar mag je deze handelingen zomaar uitvoeren? Welke handelingen zijn er allemaal? Wat moet je weten voordat je de handelingen uit gaat voeren?

DE UITDAGING

Als je dit keuzedeel hebt uitgevoerd, beschik je over veel kennis van de verpleegtechnische handelingen. Als eindopdracht maak je een filmpje van twee verpleegtechnische handelingen die jou aanspreken. In het filmpje is het de bedoeling dat jij de handeling uitvoert bij je klasgenoot, volgens protocol, met voldoende kennis en de juiste materialen. Tijdens het filmpje wordt er gekeken naar je communicatie met je zorgvrager (klasgenoot). Het is de bedoeling dat je de juiste informatie vertelt.

Wat lever je in aan het einde van dit keuzedeel:

- een filmpje waarin je twee verpleegtechnische handelingen demonstreert
- de protocollen van deze handelingen
- een toelichting over waarom je voor deze handelingen hebt gekozen.

Kijk naar het beoordelingsmodel voordat je deze opdracht inlevert.

Resultaten

Resultaten van het keuzedeel:

- Je onderkent de gezondheidstoestand op somatisch en psychosociaal gebied.
 - Je biedt specifieke zorg.
 - Je voert verpleegtechnische handelingen uit.
 - Je evalueert en legt de zorgverlening vast.
-

1.1 ORIËNTATIE

De beschrijving van dit keuzedeel vind je op de website van SBB onder code K0118. Deze verpleegtechnische handelingen staan ook in het profiel Begeleider gehandicaptenzorg:

- medicijnen checken (dosering enzovoort), registreren, distribueren
- medicijnen toedienen: oraal, rectaal, via de huid, via de slijmvliezen, via de luchtwegen
- eerste hulp verlenen bij verwondingen, vergiftigingen, verstikking, verslikken.

In de praktijk van de maatschappelijke zorg kom je veel meer handelingen tegen die je goed moet kunnen uitvoeren. De rolverdeling verzorgende en maatschappelijk hulpverlener vervaagt langzaam maar zeker. Als maatschappelijk hulpverlener kun je gevraagd worden om handelingen uit te voeren die je in de praktijk tegenkomt, maar waar je tijdens je opleiding niets over hebt geleerd. Maar mag je alle handelingen zomaar uitvoeren of zijn er bij sommige handelingen ook risico's aan verbonden?

OPDRACHT 1: VERZORGENDE EN VERPLEEGTECHNISCHE HANDELINGEN

Kwalificaties mbo

Zoek de beschrijving van het Keuzedeel Verzorgende en verpleegtechnische handelingen K0118 in de Kwalificaties mbo. Lees dit Keuzedeel door.

- a. Wat wordt verstaan onder naastbetrokkenen?
- b. Van welke kennis en vaardigheden die in het Keuzedeel worden benoemd, ben je al redelijk op de hoogte?
- c. Welke verpleegtechnische handelingen worden genoemd?
- d. Welke van deze handelingen lijken je lastig?
- e. Welke van deze handelingen zou je vervelend vinden om te doen?
- f. Wat wordt verstaan onder voorbehouden handelingen?
- g. Welke voorwaarden worden er gesteld voordat je een voorbehouden handeling uit mag voeren? Leg de begrippen bevoegd en bekwaam ook uit.
- h. Welke voorbehouden handelingen worden in het Keuzedeel genoemd?
- i. Er zijn vier handelingen die je zou moeten beheersen. Welke vier zou je willen beheersen?

2. GEZONDHEIDSTOESTAND

OVER DEZE LEERENHEID

De leereenheid Gezondheidstoestand bestaat uit vier onderdelen: in kaart brengen

- gezondheidstoestand in kaart brengen
- observeren en rapporteren
- ervaringsdeskundigheid
- vitale functies
- ziektebeeld uitwerken volgens de verpleegkundige methodiek.

Je verdiept je aan de hand van verschillende bronnen in de onderwerpen: gegevens verzamelen, observeren, rapporteren, zorgdoelen maken en vitale functies. Veel plezier en succes met het maken van de leereenheid.

Resultaten

Resultaten van deze leereenheid:

- Je hebt kennis van het begrip gegevens verzamelen.
- Je kunt gegevens verzamelen volgens de vier domeinen van verantwoorde zorg.
- Je kunt gegevens verzamelen volgens de elf gezondheidspatronen van Gordon.
- Je kunt een intakegesprek voeren.
- Je hebt kennis van het begrip observeren.
- Je kunt een observatieplan opstellen en op diverse wijze observeren.
- Je hebt kennis van het begrip rapporteren.
- Je kunt zowel mondeling als schriftelijk rapporteren en rekening houden met vertrouwelijke informatie.
- Je kunt observeren en rapporteren waarbij je rekening houdt met de privacy van betrokkenen.

Je kunt met behulp van voorbeelden duidelijk maken:

- wat een cliënttypering is en waar deze uit bestaat
- hoe je wensen, behoeften, zorgvragen en problemen formuleert, op basis van observaties, gegevens van de cliënt zelf (en zijn naasten) en je vakkennis
- hoe je zorgdoelen voor de korte en lange termijn formuleert, op basis van observaties, gegevens van de cliënt zelf (en zijn naasten) en je vakkennis
- hoe je geformuleerde zorgdoelen SMART kunt maken
- hoe je zorgactiviteiten kunt opstellen op basis van observaties, gegevens van de cliënt zelf (en zijn naasten), je vakkennis en je kennis van de mogelijkheden die de zorginstelling biedt
- hoe je de ademweg, de ademhaling en de circulatie observeert en beoordeelt zonder hulpmiddelen.
- Je kunt letsels en ziekten herkennen die bewustzijnsstoornissen veroorzaken.
- Je kunt letsels en ziekten herkennen die ademhalingsstoornissen veroorzaken.
- Je kunt letsels en ziekten herkennen die circulatiestoornissen veroorzaken.
- Je kunt eerste hulp verlenen in een oefensituatie bij letsels en ziekten die bewustzijnsstoornissen veroorzaken.
- Je kunt eerste hulp verlenen in een oefensituatie volgens protocol bij stoornissen van de ademhaling.
- Je kunt aandachtspunten benoemen bij het verlenen van eerste hulp bij stoornissen in de circulatie.
- Je kunt eerste hulp verlenen in een oefensituatie volgens protocol bij stoornissen in de circulatie.
- Je kunt uitleggen waaruit de eerste hulp bestaat bij een slachtoffer in shock.

Aan het einde van de leereenheid lever je het volgende materiaal in:

- de opdracht Ondersteuningsplan bekijken (BPV-opdracht)
- een ziektebeeld uitgewerkt volgens de verpleegkundige methodiek.

2.1 GEZONDHEIDSTOESTAND IN KAART BRENGEN

OPDRACHT 1: GEZONDHEIDSTOESTAND IN KAART BRENGEN

Elke cliënt heeft een ondersteuningsplan*. Een ondersteuningsplan is een hulpmiddel bij het uitvoeren van jouw werkzaamheden als zorgverlener. Er staat in wat de cliënt verstaat onder kwaliteit van leven, op welke wijze dit bereikt kan worden en wie hij daarbij nodig heeft. De zorg die iedereen levert moet worden afgestemd. Dat betekent dat iedereen van elkaar moet weten welke taken er zijn en wie wat doet. Anders worden er dubbele handelingen gedaan of worden handelingen vergeten. Om de zorg voor een cliënt af te stemmen zijn er verschillende overlegmomenten. Ook wordt de zorg regelmatig besproken met de cliënt en/of zijn familie.

Om te komen tot een ondersteuningsplan moet je eerst gegevens verzamelen. Dit kun je op veel verschillende manieren doen: observeren, anamnese, gesprekken voeren, monitoren van de gezondheidstoestand enzovoort.

In deze opdracht oefen je met een aantal manieren om de gezondheidstoestand van je cliënt in kaart te brengen.

* Met ondersteuningsplan wordt ook zorgplan, elektronische cliënten-/patiëntendossier, zorgdossier, trajectplan, zorgleefplan, woonplan, activiteitenplan en begeleidingsplan bedoeld.

Artikel Uitleg van het Zorgleefplan
Werkmodel Anamnesevragen gezondheidspatronen van Gordon
Casus Mevrouw Pieters

- a. Lees de Casus Mevrouw Pieters en bestudeer het Artikel Uitleg van het Zorgleefplan. Vul hierna de tabel in.

Lichamelijk welbevinden en gezondheid	
Woon- en leefsituatie	
Participatie	
Mentaal welbevinden	

- b. Bestudeer het Werkmodel Anamnesevragen gezondheidspatronen van Gordon. Vul de tabel in volgens de elf gezondheidspatronen van Gordon. (Niet elk punt staat in de casus.)

Patroon van gezondheidsbeleving en -instandhouding	
Voedings- en stofwisselingspatroon	
Uitscheidingspatroon	
Activiteitenpatroon	
Slaap- en rustpatroon	
Cognitie- en waarnemingspatroon	
Zelfbelevingspatroon	
Rollen- en relatiepatroon	
Seksualiteit- en voortplantingspatroon	
Stressverwerkingspatroon	
Waarden- en levensovertuigingspatroon	

OPDRACHT 2: INTAKEGESPREK

Werkmodel Observatieformulier
 Werkmodel Casus Mevrouw Pieters
 Werkmodel Formulier intakegesprek

In een rollenspel speel je om beurten de rol van hulpverlener, cliënt en observator.

- a. • Verdeel onderstaande 'rollen':
 student 1: hulpverlener
 student 2: cliënt
 student 3: observator.
- Pak daarna de juiste 'documenten' erbij:
 student 1: Werkmodel Formulier Intakegesprek
 student 2: Werkmodel Casus mevrouw Pieters
 student 3: Werkmodel Observatieformulier.
 - Lees het document dat jij nodig hebt goed door. Je hoeft de documenten niet van elkaar te lezen!

Taak hulpverlenende (student 1)

Jij voert een intakegesprek met mevrouw Pieters. Hiervoor gebruik je de vragen die op je formulier staan. Probeer zo veel mogelijk over mevrouw Pieters te weten te komen. Vooral informatie die jij als verzorgende belangrijk vindt.

Situatie:

Mevrouw Pieters geeft aan eenzaam te zijn en is nog steeds niet volledig hersteld van de heupoperatie. Daarom start ze binnenkort met dagbesteding/revalidatie in het verpleeghuis.

Er wordt een intakegesprek met haar gevoerd.

Indicatie: eenzaamheid en revalidatie.

Medische diagnose: plaatsen heupprothese.

Taak cliënt (student 2)

Lees de casus goed door. Met behulp van deze casus geef je antwoord op de vragen die de verzorgende jou stelt. Wanneer het antwoord niet in de casus staat, mag je dit zelf bedenken.

Taak observator (student 3)

Jij observeert de hulpverlener die het intakegesprek voert met het observatieformulier. Jij geeft feedback na het gesprek.

Na afronding van het intakegesprek geeft de observator feedback.